

Galénosz

1. Τῆς ἰατρικῆς τέχνης σκοπὸς μὲν ἡ ὑγίεια, τέλος δ' ἡ κτήσις αὐτῆς. Ἐξ ὧν δ' ἂν τις ἢ μὴ παροῦσαν ὑγίειαν ἐργάζοιτ' ἢ παροῦσαν διαφυλάττοι, γινώσκεισθαι μὲν ἀναγκαῖον τοῖς ἰατροῖς· καλεῖται δὲ τὰ μὲν ἐργαζόμενα τὴν μὴ οὔσαν ὑγίειαν ἰάματά τε καὶ βοηθήματα, τὰ δὲ φυλάττοντα τὴν οὔσαν [ὑγίειαν] ὑγιεινά

*δαιτήματα. Ταῦτ' ἄρα καὶ αὐτὴν τὴν ἰατρικὴν ἐπιστῆμην
ὑγιεινῶν καὶ υἰοσερῶν ὁ παλαιὸς λόγος φησὶν. ὑγιεινὰ μὲν καλῶν
τά τε φυλάττοντα τὴν οὖσαν ὑγίειαν καὶ τὰ τὴν διεφθαρμένην
ἀνασώζοντα, υἰοσερὰ δὲ τὰναντία τούτων· δεῖται γὰρ ἀμφοῖν ὁ
ἰατρὸς τῆς γνώσεως ὑπὲρ τοῦ τὰ μὲν ἐλέσθαι, τὰ δὲ φυγεῖν.*

Medicae artis scopus sanitas est; finis ipsius adeptio. At medicis
necessarium est cognoscere, ex quibus quis aut absentem sanitatem
restituatur, aut praesentem tueatur. Vocantur autem ea, quae absentem
revocant, remedia et auxilia; quae vero praesentem conservant, salubris
victus ratio. Hac igitur ratione et ipsam medicinam salubrium
insalubriumque scientiam prisca definitio asserit: salubria quidem vocans,
tum quae praesentem sanitatem tuentur, tum quae deperditam restituunt:
insalubria vero, quae his contraria sunt. Amborum enim cognitione
medicus indiget, ut illa eligat, haec vitet.

Az orvosi mesterség célja az egészség, eredménye pedig annak megvalósulása. Az orvosoknak meg kell tanulniuk, hogyan szerezhethi vissza valaki a hiányzó egészséget vagy hogyan őrizheti meg a meglévőt. Azokat a dolgokat, amelyek a hiányzó egészséget állítják helyre, orvosságoknak és gyógyszereknek nevezzük; azt pedig, amely a meglévőt megőrzi, egészséges életmódnak. Ilyen megfontolásból egy régi meghatározás magát az orvoslást is az egészséges és ártalmas dolgok tudományának mondja: egészségeseknek nevezi egyrészt azokat, amelyek megőrzik a meglévő egészséget, másrészt azokat, amelyek az elvesztett egészséget visszaszerzik, ártalmasnak pedig ezek ellenkezőjét. Az orvosnak mindkettő ismeretére szüksége van azért, hogy az egyiket alkalmazza, a másikat elkerülje.

Sect.Intr. I, 1-12. (64-65)

2. *Τὰ δ' ἐναντία τῶν ἐναντίων [ἐστίν] ἰάματα.*

At contrariorum contraria sunt remedia.

Az ellentétes dolgok pedig egymást gyógyítják.

Sect.Intr. III, 41-42. (71)

3. *Τὸ δὴ τῶν ἀνθρώπων γένος ... ἐπικοινωνεῖ τοῖς θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀλογοῖς ζώοις, τοῖς μὲν καθ' ὅσον λογικόν ἐστι, τοῖς δὲ καθ' ὅσον θηητόν. Βέλτιον οὖν ἐστὶ τῆς πρὸς τὰ κρείττονα κοινωνίας αἰσθανόμενον ἐπιμελήσασθαι παιδείας, ἢς τυχόντες μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἔξομεν.*

Sane genus hominum, o pueri, communionem habet cum diis et cum
brutis animalibus. Cum illis quidem, quatenus utitur ratione; cum his
vero, quatenus est mortale. Satius est igitur, ut, animis ad meliorem

communione partem adiectis, curremus eruditionem: quam assecuti, quod est in bonis summum, habebimus.

Az emberi nem, ifjak, rokonságban van az istenekkel is és az értelemmel nem bíró élőlényekkel is; amazokkal, amennyiben eszes lény, emezekkel amennyiben halandó. Jobb tehát, ha közös voltunknak a jobbik részére irányítva figyelmünket gondot fordítunk a tudásra, s ha ezt megszereztük, a jók legjobbika lesz a miénk.

Protr. IX, 20-26. (21)*

4. *Τίς γὰρ λεόντων ἢ ἐλεφάντων ἀλκιμώτερος; τίς δ' ὠκύτερος λαγωῦ; τίς δ' οὐκ οἶδεν, ὡς καὶ τοὺς θεοὺς δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ διὰ τὰς τέχνας ἐπαινουμένους, οὕτω καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἀρίστους θείας ἀξιοθέτητας τιμῆς, οὐχ ὅτι καλῶς ἔδραμον ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἢ δίσκον ἔρριψαν ἢ διεπάλαισαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπὸ τῶν τεχνῶν εὐεργεσίαν.*

Quis enim robustior leonibus aut elephantis? Quis lepore velocior? Quis vero nescit, ipsos etiam deos non ob aliud laudari, quam propter artes? Adeo, ut ob has etiam eximios homines dignati simus divinis honoribus, non quod bene cucurrerint in stadiis, aut discum scite iecerint, aut in palaestra probe luctati sint, sed propter artium beneficium.

Mert ki erősebb az oroszlánnál vagy az elefántnál? Ki gyorsabb a nyúlánál? Ki nem tudja, hogy miként az isteneket sem egyébert dicsérjük, mint a mesterségekért, úgy az emberek legjobbjai sem azért válnak isteni megbecsülésre méltóvá, mert jól futottak a versenypályán, vagy jól dobták a diszkoszt, avagy keményen küzdöttek a birkózás során, hanem a mesterségekben megnyilvánuló érdem miatt.

Protr. IX, 29-35. (21-22)

5. *Ἔστι δ' οὐδ' αὐτὸ τὸ πλουτεῖν ἐξ ἐπιτηδεύματος ἀξιόλογον ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ τοιαύτην ἐπίστασθαι τέχνην, ἢ καὶ ναυαγήσασσι συνεκκολυμβήσει.*

Ne id quidem per se praeclarum est ex arte parare divitias, sed talem potius artem scire, quae fracta navi simul cum domino enatat e naufragio.

Nem az a fontos, hogy valamely foglalkozásból meggazdagodjunk, hanem, hogy olyan mesterségre tegyünk szert, amely, ha hajótörés ér is bennünket, velünk együtt partra úszik.

Protr. XIV, 14-16.(38)*

---

* Lásd a Bibliográfia bevezető megjegyzéseit (173 o.)!

6. Ὅσοι μὲν τῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἄλλοις ἐπέθεντο τὴν περὶ αὐτῶν ἀπόφασιν, ὅποιοί τιές εἰσιν, ὀλίγα τούτους ἔθεασάμην ἀμαρτάνοντας, ὅσοι δ' ἑαυτοὺς ὑπειλήφασιν ἀρίστους εἶναι χωρὶς τοῦ τὴν κρίσιν ἐτέρους ἐπιτρέψαι, μέγιστα καὶ πλείστα τούτους εὔρακα σφαλλομένους.

Qui sane homines aliis permiserunt, ut de se, qualesnam sint, ferrent sententiam, eos in paucissimis errare conspexi. Qui vero se ipsos optimos esse cogitarunt, neque iudicium ferendum aliis commiserunt, eos in maximis ac plurimis falli conspeximus.

Úgy vettem észre, hogy azok tévedtek a legkevesebbet, akik másokra bízták, hogy róluk véleményt alkossanak, milyenek is valójában. Ellenben azokat az embereket láttam a legnagyobb dolgokban és legtöbbször tévedni, akik magukat a legkiválóbbaknak tartották, s nem fordultak másokhoz, hogy azok mondjanak róluk véleményt.

Anim. Pass. I, 2, 8-13. (4)

7. Ἀκριβῶς μὲν γὰρ ὁ σοφώτατος μόνος ἂν ἑαυτὸν γνοίη, τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων ἀκριβῶς μὲν οὐδεὶς, ἤττον δὲ καὶ μᾶλλον ἕτερος ἐτέρου. Καθάπερ γὰρ ἐν ὄλῳ τῷ βίῳ καὶ κατὰ πάσας τὰς τέχνας τὰς μὲν μεγάλας ὑπεροχὰς τε καὶ διαφορὰς τῶν πραγμάτων ἀπαντος ἀνδρὸς ἐστὶ γινῶναι, τὰς δὲ μικρὰς τῶν φρονίμων τε καὶ τεχνιτῶν, οὕτω καὶ τῶν ἀμαρτημάτων ἔχει καὶ παθῶν.

Siquidem solus sapientissimus perfecte se ipsum noverit, aliorum autem omnium perfecte nemo, verum minus magisve alter altero. Quemadmodum enim in tota vita ac in singulis artibus magnas rerum eminentias ac differentias cuiuscunque viri est cognoscere, exiguas autem prudentium dumtaxat et artificum, ita quoque in erroribus et affectibus habet.

Tökéletesen csak a legbölcsebb ember ismerheti magát, az összes többi közül pedig senki, csupán valamely másikhoz képest kevésbé vagy jobban. Amint az élet minden területén és az egyes mesterségek esetében is, a dolgok szembetűnő jellemzőit és különbségeit ismerni valamennyi férfinak megadatik, az árnyalatokat azonban csak a bölcseknek és mestereknek, ugyanígy áll a dolog a tévedések és indulatok esetében is.

Anim. Pass. I, 2, 17-24. (4)

8. Οὐ μὴν ἀφίστασθαι χρὴ τοῦ βελτίω ποιεῖν ἑαυτὸν, εἰ καὶ πεντηκοντούτης τις ὧν αἰσθοῖτο τὴν ψυχὴν λελωβημένος οὐκ ἀνίατον οὐδ' ἀνεπαύρθωτον λύβην. Οὐδε γὰρ εἰ τὸ σῶμα κακῶς διέκειτο πεντηκοντούτης ὧν, ἐκδοτον ἂν ἔδωκε τῇ καχεξίᾳ, ἀλλὰ πάντως ἂν ἐπειράθῃ βέλτιον αὐτὸ κατασκευάσαι, καίτοι τὴν

Ἡράκλειον εὐξίαν οὐ δυνάμενος σχεῖν. Μὴ τοῖνυν μηδ' ἡμεῖς ἀφιστῶμεθα τοῦ βελτίονα τῆν ψυχὴν ἐργάζεσθαι.

Neque tamen deterri quiempiam oportet, ne se meliorem efficiat, quamvis iam factus quinquagenarius, modo non immedicabili aut quod emendari non possit, vitio animum sentiat depravatum. Neque enim, si corpore male sit affectus quinquagenarius, desperatus tradit se malae habitudini, sed omnino conatur in meliorem statum reducere, optimum licet Herculeae valetudinis habitum consequi non possit. Ne igitur nos quoque desinamus animum reddere meliorem.

Senkinek nem kell letennie arról, hogy tökéletesítse önmagát, még akkor sem, ha már ötven éves, és úgy érzi, lelkét valamely gyógyítható és rendbehozható baj támadta meg. És akkor sem kell reményvesztetten beletörődnie testének leromlott állapotába, ha ötven éves korára teste nem egészséges, hanem mindenképpen azon kell fáradoznia, hogy jobb helyzetbe hozza, még akkor is, ha a herkulusi viruló erőnléte nem képes elérni. Mi se mondjunk le tehát arról, hogy lelkünket jobbbá tegyük!

Anim. Pass. I, 4, 3-10. (15)*

9. *Ἀόργητος μὲν ... εὐθέως ἅμα τῷ βουλευθῆναι γενέσθαι τις οὐ δύναται, κατασχεῖν δὲ τὸ τοῦ πάθους ἀσχημον δύναται.*

Ab ira liberari statim atque velit, nullus potest, affectus autem turpitudinem cohibere potest.

Senki sem képes azonnal – amint kívánja – lecsillapodni, de képes arra, hogy indulata rút megnyilvánulásának gátat vessen.

Anim. Pass. I, 4, 42-44. (16)

10. *Ἀίσχρον γὰρ, ἵνα μὲν τις ἰατρός ἀγαθός ἢ ῥήτωρ ἢ γραμματικὸς ἢ γεωμέτρης γένηται, πολλοῖς ἔτεσιν ἐφεξῆς κάμνειν, ὡς δ' ἄνθρωπος ἀγαθός, μηδέποθ' ἐλέσθαι τῷ μήκει τοῦ χρόνου κάμνειν.*

Turpe est multis aliquem annis, ut medicus bonus, aut grammaticus, aut rhetor, aut geometra fiat, laborare, verum ut in bonum virum evadat, ne pauxillo quidem tempore laborem unquam assumere.

Szégyenletes dolog, hogy míg hosszú évekig fáradozik valaki azért, hogy jó orvossá, szónokká, grammatikussá, vagy földmérővé váljon, a legcsekélyebb időt sem fordítja arra, hogy jó ember legyen belőle.

Anim. Pass. I, 4, 125-128. (21)

11. *Πέπεισμαι δὲ καὶ τὸ πρὸς ἄνθρωπον ὠμόν τι ποιεῖν ἢ μικρᾶς ματίας ἔργον ὑπάρχειν ἢ ζῶου τινὸς ἀλόγου τε καὶ ἀγρίου.*

Adversus hominem saevire, vel parvae insaniae opus esse,
vel animantis cuiusdam agrestis et ratione carentis persuasum
habemus.

**Nyilvánvaló azonban, hogy valamely emberrel kegyetlenkedni vagy
enyhe őrülség műve, vagy az valamely értelemmel nem bíró és vad
élőlény tulajdonsága.**

Anim. Pass. I, 5, 30-32. (22)*

12. Ἔστι δ' ὥσπερ τὰ μικρὰ τῶ ἄκοντι ἐκκόψαι δύσκολον, οὕτω τὰ
μεγάλα τῶ βουληθέντι ῥᾶστον.

Est autem sicut omne invito excindere vitium difficile, ita magna volenti
facillimum.

**Miként pedig nehéz megszüntetni még a kis hibákat is, ha valaki
azt nem akarja, úgy a nagyobbakat könnyű, ha kívánja.**

Anim. Pass. 1, 5, 89-91. (26)

13. Ἐπιτρεπτόν τε πᾶσι κατηγορεῖν ἡμῶν, ἀκουστέον τε πράως
αὐτοὺς καὶ χάριν ἰστέον οὐ τοῖς κολακεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς
ἐπιπλήττουσιν.

Incitandi sunt omnes, ut nos corripiant, modesteque audiendi ipsi;
quinetiam gratia non assentatoribus, verum increpantibus habenda.

**Arra kell kérnünk mindenkit, hogy hibáinkat tárja elénk; hallgassuk
véig őket higgadtan, s ne a hízelgőknek legyünk hálásak, hanem
azoknak, akik kivetnivalót találnak bennünk.**

Anim. Pass. I, 5, 96-98. (26)*

14. Ἐλοῦ βίον ἄριστον, ἡδὺν δ' αὐτὸν ἢ συνήθεια ποιήσει.

Delige vitae genus optimum, id iucundum efficiet consuetudo.

**Válaszd az élet legtökéletesebb formáját, s azt a megszokás
kellemsé teszi majd.**

Anim. Pass. I, 6, 117-118. (33)

15. Παραπλησία ... πῶς ἐστὶν ἡ τῶν παιδίων διαγωγή τῇ τῶν φυτῶν
ἐπιμελεία. Κατ' ἐκείνην γοῦν ὁ γεωργὸς οὐκ ἂν ποτε δυνήσεται
ποιῆσαι τὸν βάτον ἐκφέρειν βότρυν, οὐ γὰρ ἐπιδέχεται ἡ φύσις
αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς τοιαύτην τελείωσιν. Ἀμπέλους δ' αὖ πάλιν
ἐτοίμας οὐσας, ὅσον ἐφ' ἑαυτῶν, καρπὸν ἐκφέρειν, εἴαν ἀμελήσας
ἐπιτρέψῃ μόνη τῇ φύσει, μοχθηρὸν ἢ οὐδ' ὄλως οἴσουσιν αὐτόν.

Assimilis est quodammodo puerorum institutio stirpium culturae. In illa namque agricola nunquam potest efficere, ut rubus proferat uvam, siquidem natura eius talem principii perfectionem minime recipit. Iterum si vites, quod ad ipsas attinet, abunde satis faecundas negligens, soli naturae curam committat, pravum fructum aut nullum producent.

Valamiképpen hasonlatos a gyermekek nevelése a növények gondozásához. Ez utóbbi esetben a földműves soha nem érheti el, hogy a szederbokor szőlőt teremjen, mert annak természete nem teszi lehetővé a kezdetnek effajta befejezését. Ha viszont a szőlőt, amely jellegénél fogva képes termést hozni, elhanyagolva a puszta természetre bizza, silányan terem majd, vagy egyáltalán nem.

Anim. Pass. I, 7, 96-103.

16. Ὅτου γὰρ ἂν τις ἐρασθῆι, χαίρει προκόπτων ἐν αὐτῷ.

Ita enim qui amat, gaudet in eo, quod amat, si profecerit.

Ha valaki szeret valamit, örül, ha abban előrehalad.

Anim. Pass. I, 6, 98-99. (32)

17. Συμφέροι ... ἡμῖν, ἅπαντας ἀνθρώπους οἷς συνδιατρίβομεν ἔξω τῶν ψυχικῶν παθῶν εἶναι μῆτε φιλοδοξίαν μῆτ' ἄλλο τι τοιοῦτο τὴν ψυχὴν λελωβημένους. Ὅσω γὰρ ἂν ὡσι βελτίονες οἶδε, τοσοῦτω καὶ ἡμῖν ὠφελιμώτεροι φίλοι γενήσονται.

E re nostra est, omnes, quibuscum consuetudinem habemus, ab animi affectibus immunes esse, nec honoris cupiditate nec alio eiusmodi vitio laborare. Quo namque meliores hi extiterint, hoc utiliores nobis amicos experiemur.

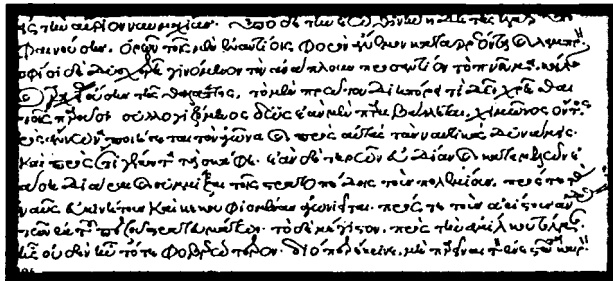
Előnyös számunkra, ha mindazon emberek, akikkel érintkezünk, lelki foglalkozások híján vannak, s nem szenvednek sem dicsőségvágytól, sem más hasonló hibától. Mennél kiválóbbak ugyanis, annál hasznosabb barátainkká válnak.

Anim. Pass. I, 10, 42-47. (54)

Héliodórosz

1. Πολλὰ μία ἡμέρα καὶ δύο πολλάκις ἔδοσαν τῶν εἰς σωτηρίαν καὶ τύχαι παρέσχον ἅ βουλαῖς ἀνθρωποὶ μυρίαὶ οὐκ ἐξεύρον.

Multum saepe intermissus dies unus aut alter momenti ad salutem attulit, et fortuna praebuit quae nullis consiliis homines consequi potuissent.

Egy vagy két napi időnyereség sokszor a menekülést jelenti, s a szerencse jóvoltából ölümkbe hullik, amit sok-sok fejtörés és erőfeszítés árán sem tudunk elérni!

I, 26, 4.

2. Μέγα ... εἰς λήθην κακῶν ἢ δι' ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς ὑπόμνησις ἀμαυρουμένη.

Magnum est adiumentum ad oblivionem malorum, recordatio animi, oculorum amotione, obscurata.

Azzal boríthatunk legkönnyebben fátylat a gyötrő múlttra, ha nem látjuk szenvedéseink színhelyét, s így lelkünkben lassan-lassan elhalványulhat a visszaemlékezés.

II, 29, 5.*

3. Ξένη ... ὄψις τῆς συνήθους ἐτοιμότεροι εἰς ἔκπληξιν.

Novus et inusitatus conspectus facilius quam consuetus potest animum percellere.

Az újdonság mindig sokkal mélyebben kavarja fel a lelket a megszokott dolgoknál.

III, 4, 8.*

4. Διάνοια ... ἐρώτων, ὁμοίον τι καὶ μεθύοντος εὐτρεπτόν τε καὶ οὐδεμίαν ἔδραν ἀνεχόμενοι, ἅτε τῆς ψυχῆς ἀμφοτεροῖς ἐφ' ὑγροῦ τοῦ πάθους σαλευούσης· διὸ καὶ πρὸς μέθην ὁ ἐρώων καὶ πρὸς τὸ ἐρᾶν ὁ μεθύων ἐπίφορος.

Mens amantis, perinde atque ebrii, flexibilis est et quae nulla certa sede manere queat, tanquam animo utrisque in humido affectu fluctuante. Proinde et in ebrietatem amans et in amorem ebrius proclivis est.

A szerelmesek lelkivilága sokban a részegekéhez hasonlít. Egyformán csapongó, egyformán nyughatatlan az egyik is, a másik is, mert mindkettőjükben zabolátlan erők tombolnak. Csoda-e, hogy a szerelmes könnyen hajlik az ivásra, a részeg meg a szerelemre?

III, 10, 5.

5. Ἡ ... τῶν ἐρωτικῶν ἀντίβλεψις, ὑπόμνησις τοῦ πάσχοντος γίνεται καὶ ἀναφλέγει τὴν διάνοιαν ἢ θέα καθάπερ ἕλη πυρὶ γιγνομένη.

---

* Lásd a Bibliográfia bevezető megjegyzéseit (173 o.)!

Amantium mutuus adspectus, effectus recordatio ac redintegratio est, et inflamat mentem conspectus, perinde atque igni lignum admotum.

Ha a szerelmesek meglátják egymást, tápot kap az emlékezetük, és úgy lángol fel bennük a szenvedély, akár a tűzre vetett fahasáb.

IV, 4, 4.

6. *Πάθος ... ἄπαν τὸ μὲν ὀξέως γιγνωσκόμενον εὐβοήθητον, τὸ δὲ χρόνῳ παραπεμπόμενον ἐγγύς ἀνίατον. Τροφή γὰρ νόσων ἢ σιωπή, τὸ δὲ ἐκλαοῦμενον εὐπαραύθητον.*

Omnis affectio quae cito cognoscitur facile curari potest, sed quae tempore inveterascit propemodum est insanabilis. Alimentum est enim morborum silentium, sed quod enuntiatur, leniri consolatione facile potest.

Az idejében felismert betegségek könnyen gyógyíthatók, de amit elhanyagolnak, az többnyire végzetessé válik. A titkolózás tápot ad a bajnak, az őszinteség viszont elősegíti a gyógyulást.

IV, 5, 7.

7. *Ἐπίφορον ... τι πρὸς δάκρυον οἶνος.*

Vinum proclives in lacrimas efficit.

A bor könnyekre késztet.

V, 33, 4.*

8. *Ἐχει τι φιλάνθρωπον ὀξεῖα δυστυχημάτων δήλωσις, τὴν ὁμόσε χώρησιν πρὸς τὸ δεινὸν τῆ ψυχῆ καὶ ταχεῖαν ἀπάληγσιν παρασκευάζουσα.*

Cum humanitate quadam coniunctum est festinum adversae fortunae indicium, ut quod animum ad resistendum magnitudini mali praeparet et satietatem doloris cito afferat.

Sokszor az a jó, ha rögtön felvilágosítják az embert a csapásról. Legalább egyszerre zúdul a lelkére a szenvedés és hamarább is múlik el.

VI, 5, 2.

9. *Δειναὶ ... αἱ ψυχαὶ περὶ τοῖς φιλτάτοις τὰ δεινότερα μαντεύεσθαι.*

Solent animi de iis, quae carissima sunt, facile etiam acerbiora augurari.

Az aggódó emberi szív mindig hajlandó szeretteiről a legrosszabbat feltételezni.

VI, 12, 2.*

10. Ἀπελπισθεῖς ὁ ἔρως οὐδεμίαν ἔχει φειδῶ τοῦ ἐρωμένου, τρέπειν δέ φιλεῖ τὴν ἀποτυχίαν εἰς τιμωρίαν.

Amor, ubi desperat, amato nihil parcit et repulsam in vindictam convertere gaudet.

A reménytelen szerelem nem ismer kíméletet az elutasítóval szemben, s a csalódás gyakran bosszúvágyat szül.

VIII, 6, 1.*

11. Ἄ ... ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ καὶ πιστεύειν φιλεῖ.

Quae expetit animus, libenter credit.

A lélek mindig hajlamos valóságnak hinni azt, ami után vágyakozik.

VIII, 7, 6.

12. Πάθος τοῦ ἐρωμένου τὸν ἐρῶντα πλέον ἢ τὸ ἴδιον ἀλγύνει.

Dolor eius qui amat magis amantem quam suus, excruciat.

A szeretett lény kínjai a szerelmesben a sajátjánál is égőbb fájdalmat keltenek.

VIII, 9, 21.

13. Τὰς ὑπεροχὰς οὐ δισωπεῖται τὸ δίκαιον.

Fastigia dignitatis non respicit aequitas.

Az igazság nem nézi a rangot.

X, 10, 3.